

Profiel

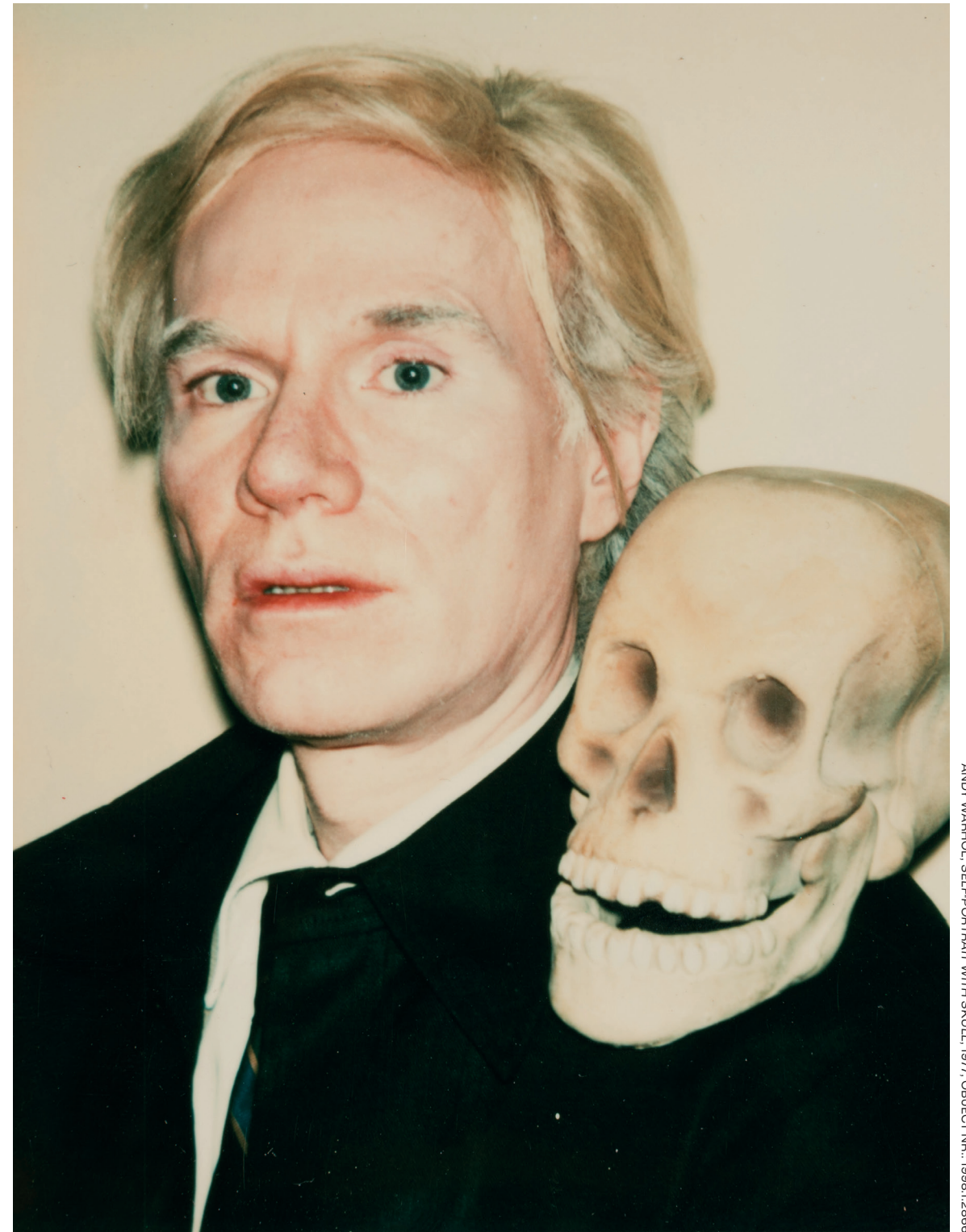
Hoe Andy Warhol zichzelf onsterfelijk maakte door de dood in zijn werk te verweven – over de donkere kant van een kunstenaar die zijn tijd ver vooruit was.

ANDY WARHOL KUNSTENAAR, VERNIEUWER, VISIONAIR

Door
Marieke Sibarani

Profiel

Andy Warhol

ANDY WARHOL, SELF-PORTRAIT WITH SKULL, 1977, OBJECT NR.: 19981.2866

Andy Warhol roept iets op, het beeld van de vernieuwer, de kunstenaar of de visionair. Zijn werk vraagt soms om opheldering: is het conceptuele kunst of een commerciële strategie, of sterker nog: is Warhol zijn eigen kunstobject? De ongrijpbaarheid van de man en zijn werken maken Warhol juist zo fascinerend.

In Heerlen, in museum Schunck, is vanaf 15 september een grote overzichtstentoonstelling te zien, in samenwerking met het Andy Warhol Museum in Pittsburgh. In deze tentoonstelling, getiteld *Vanitas*, belicht het museum een specifieke kant van Warhols werken, de ietwat donkere kant, waar eindigheid en spiritualiteit samenkomen en bezinning op de eindigheid van het leven een leidende rol speelt.

IJdelheid

Andrew Warhol (1928) groeit op in een Byzantijns-katholiek gezin in de Amerikaanse industriestad Pittsburgh. Zijn moeder komt uit Oostenrijk-Hongarije, zijn vader uit Slowakije. Hij is het die de oorsprong van zijn achternaam verbergt: Varhola wordt Warhola, als het gezin aankomt in de VS. Zijn vader werkt in de mijnen, moeder houdt zich bezig met het opvoeden van haar drie kinderen, en met tekenen. Het gezin heeft het niet breed en met het geld dat zijn vader na zijn dood nalaat, kan Warhol toegepaste kunst studeren aan de universiteit van Pittsburgh.

Het geloof, dat hij deels in zijn kunst verwerkt, wordt

door zijn moeder aange-moedigd. Als kind wonen ze wekelijks de mis bij. Zijn leven lang zal hij trouw blijven aan de kerk en in 1980 ontmoet hij de paus in Rome. In 1984 maakt hij ruim honderd werken gebaseerd op *Het laatste Avondmaal* van Da Vinci, geïnspireerd door een reproductie uit zijn ouderlijk huis.

Volgens artistiek leider Fabian de Kloe van museum Schunck ging Warhol ook in zijn latere leven nog naar de kerk. Zijn preoccupatie met het geloof is onmiskenbaar en komt veelvuldig terug in zijn werk. Hij ontsnapt ternauwernood aan de dood na de aanslag op zijn leven in 1968. Een vrouw schiet Warhol neer als hij weigert een rol te spelen in haar feministische toneelstuk. Deze gebeurtenis draagt in sterke mate bij aan een bewustwording van de eindigheid van het leven.

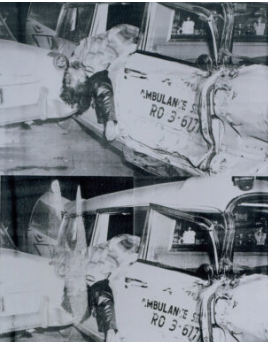
Fabian de Kloe: “Het gevolg van die aanslag laat diepe littekens achter op zijn buik. Dagelijks dringt de fysieke en tastbare confrontatie zich aan hem op. Het heeft grote impact op zijn kijk op tijd en tijdelijkheid naast de eeuwigheid.”

“
DE TIJDELIJKHEID
IS JUIST EEN
MOTIVATIE
OM HET MEESTE
UIT HET LEVEN
TE HALEN

In 1984 maakt Warhol ruim honderd werken gebaseerd op *Het laatste Avondmaal* van Da Vinci, geïnspireerd door een reproductie uit zijn ouderlijk huis.

ANDY WARHOL, THE LAST SUPPER, 1986, OBJECT NR.: 1998.1.1357

In 1962 komt Warhol met een serie werken die hij de titel *Death and disaster* geeft. Het zijn bewerkte foto's uit kranten en politiearchieven van onder meer auto-ongelukken, vliegtuigcrashes en zelfmoorden.

Warhols schedelschetsen uit de reeks *Skulls* (1976) verwijzen naar de historische kunsttraditie *Vanitas*. In het licht van de tijd lijkt alles zinloos.

ANDY WARHOL, SKULL, 1976, OBJECT NR.: 1998.1.182

Overigens houdt Warhol zich ook voor de aanslag al bezig met de dood; in 1962 komt hij met een serie werken die hij de titel *Death and disaster* geeft. Het zijn bewerkte foto's uit kranten en politiearchieven van onder meer auto-ongelukken, vliegtuigcrashes, zelfmoorden, en de elektrische stoel. De beelden tonen hoe plots de dood zich aankondigt en hoe we dit als onderdeel van het leven moeten accepteren.

Warhols schedelschetsen uit de reeks *Skulls* (1976) verwijzen naar de historische kunsttraditie *Vanitas*. In het licht van de tijd lijkt alles zinloos. Het is ijdele hoop om van alles te ondernemen als het leven vergankelijk is. Tegelijkertijd is juist de tijdelijkheid een motivatie om het meeste uit het leven te halen.

Tijd opslaan

Het lijkt alsof hij de tijd wilde pakken, de momenten wilde vasthouden, een gevoel dat hij vormgaf in zijn *Time Capsules*, te zien in het Andy Warhol Museum in zijn geboortestad Pittsburgh. Meer dan zeshonderd dozen behelzen zijn leven, voorwerpen waaraan hij een betekenis gaf, kaarten, brieven, pruiken, korsetten, museumkaartjes. De Kloe: “De behoefte aan het vasthouden ontstijgt hier het individu, maar wanneer is het ballast en wanneer is er sprake van ijdellheid? Was het Warhols wens om de tijdgeest op te slaan voor de eeuwigheid?”

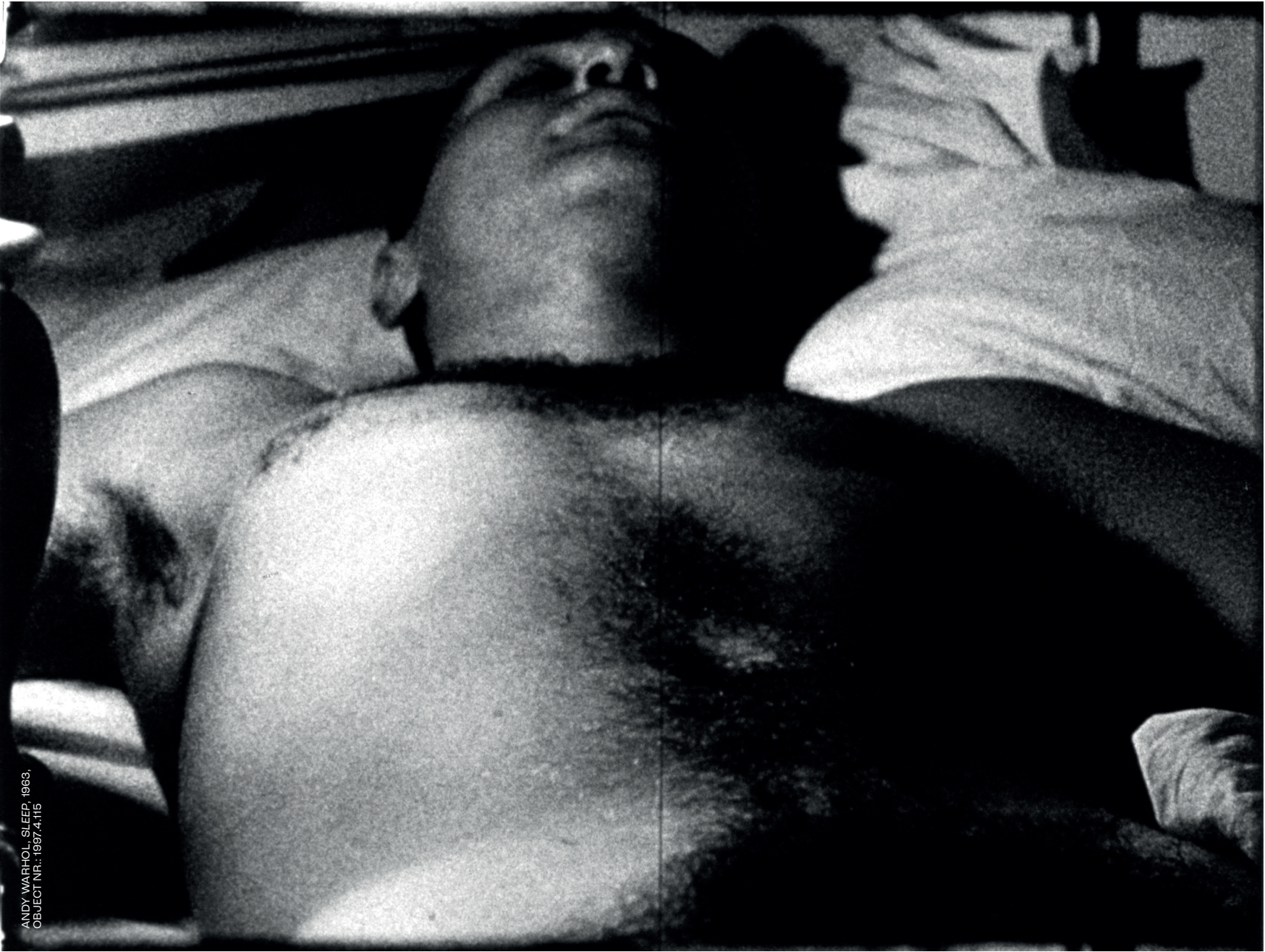
In zijn avantgardistische film *Sleep* uit 1964 waarin Warhol zijn geliefde John Giorno vijf uur en 21 minuten lang filmt tijdens zijn »

» slaap, lijkt hij de tijd te willen bevriezen. Het geeft de schoonheid van de stilte weer, de tijd die voorbij schrijdt maar die voor menig kijker te lang duurt. Tijdens de première in 1964 in New York wonen negen mensen de film bij, waarvan twee tijdens het eerste uur de zaal verlaten.

Overgevoelig
De Nederlandse illustrator Typex tekent, behalve voor tijdschriften en kranten, biografieën in de vorm van een graphic novels, onder meer over het leven van Rembrandt. Typex dompelde zich ook vijf jaar onder in de wereld van Andy Warhol. Zijn biografie in stripvorm van 562 pagina’s, met een gewicht van ruim anderhalve kilo (ter vergelijking: deze editie van *ModMod* weegt zo’n 300 gram minder), is een must voor iedere Warhol-liefhebber. Behalve een lust voor het oog (de kleurrijke illustraties spatten van de pagina’s af), is het een bron aan informatie over de kunstenaar, verdeeld over tien delen gerangschikt naar belangrijke episodes uit zijn leven.

Typex: “Zijn leven wilde ik niet samenvatten aan de hand van een paar anekdotes en quotes, wat vaak gebeurt. Het dekt de lading niet. Ik was geen getuige van zijn leven dus moest ik hem opnieuw uitvinden. Hoe hij handelt, zijn manier van lopen, hoe hij praat. Mensen schrijven vaak onaardig over hem, hij zou een zeikerd zijn. Het is gemakkelijk om over iemand te schrijven die altijd aardig en lief is maar de kleurigheid van zijn karakter vind ik juist aantrekkelijk.”

In zijn avantgardistische film *Sleep* uit 1964 waarin Warhol zijn geliefde John Giorno vijf uur en 21 minuten lang filmt tijdens zijn slaap, lijkt hij de tijd te willen bevriezen.

Typex las de dagboeken van Warhol om zo dicht mogelijk bij hem te komen. Op een bepaalde manier moet hij van hem gaan houden, wat niet eenvoudig is. Andy trekt aan en stoot af. “Daarom begin ik de biografie met het kind Andy. Daar beeld ik zijn onschuld en onbevangenheid uit

en zijn gevoeligheid. Hij wordt gepest zoals zoveel kinderen, is vaak ziek net als anderen, en heeft een sterke band met zijn moeder. Alleen is Andy een overgevoelig en sentimenteel kind dat zichzelf niet mooi vindt. Dat negatieve zelfbeeld zal hij zijn hele leven blijven houden, het heeft een grote

impact op hem en zijn carrière. Een ander zoekt met gebogen hoofd een plek in de schaduw maar Andy maakt een act van zijn schaamte. Hij zet een opvallende pruik op als hij kaal wordt, draagt een grote bril die kleiner kan en verft zijn wenkbrauwen wit als hij ouder wordt. Zijn verlegen-

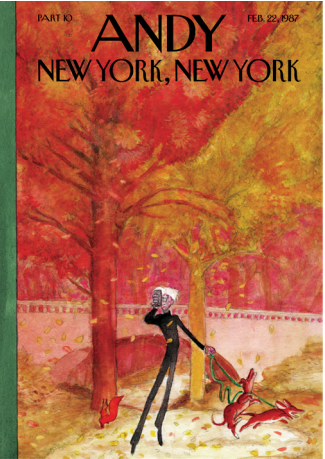
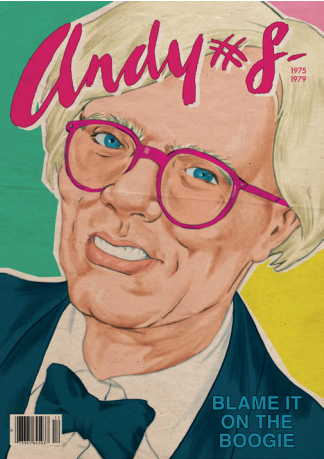
heid is deels gespeeld, het past bij zijn imago. Het lijkt op sublimering wat hij toepast, zijn negatieve zelfbeeld wordt een stuwende drijfkracht om te creëren, wat hij naar het level subliem weet te brengen.” Warhol was zijn tijd ver vooruit maar hij zou perfect passen in deze tijd. Hij wilde

De Nederlandse illustrator Typex dompelde zich onder in de wereld van Andy Warhol. Zijn biografie in stripvorm van 562 pagina’s is een must voor iedere Warhol-liefhebber.

ZIEN
Vanitas
Tentoonstelling
Van 15 september 2024
tot 16 maart 2025
Museum Schunck,
Bongerd 18, Heerlen

Typex,
Andy, a factual fairytale,
Uitgeverij Ant Masters,
562 pagina’s)

Kaws + Warhol
Tentoonstelling
Van 18 Mei 2024
tot 20 januari 2025
The Andy Warhol Museum,
117 Sandusky Street,
Pittsburgh, VS

niets missen en legde zoveel mogelijk vast met zijn camera, zoals influencers tegenwoordig doen. Hij zond vanuit zijn eigen televisiestation levens van anderen uit, registreerde momenten van kunst, muziek en mode, deelde de beleving met anderen, zoals wij nu doen met filmpjes te plaatsen. Typex: “De fases die ik heb meegemaakt in de afgelopen eeuw zijn door hem uitgevonden. De rave-party, de popcultuur, mijn favoriete band Velvet Underground waarvan hij de producer was... Ik herkende de periodes die hij doormaakte en ik vormgaf. Hij had een honger om te creëren. Vlak voor zijn dood [Warhol stierf op 58-jarige leeftijd aan

een hartstilstand] wilde hij een eerste voorloper kopen van een 3d-printer om er *serialized* beeldhouwwerken mee te maken. Hij wilde zoveel mogelijk vasthouden, niets mocht verdwijnen, niets wilde hij missen. Misschien leed hij wel aan fomo, *fear of missing out*. Dat is een angst die wij door social media hebben gecreëerd, maar omdat Warhol zo’n voorloper was, zou het me niet verbazen als hij ook op dit gebied ons een stap voor was.” «

VOOR DE WERKEN VAN WARHOL:
THE ANDY WARHOL MUSEUM,
PITTSBURGH; FOUNDING COLLECTION,
CONTRIBUTION THE ANDY WARHOL
FOUNDATION FOR THE VISUAL ARTS, INC.
© THE ANDY WARHOL FOUNDATION FOR
THE VISUAL ARTS, INC. C/O PICTORIGHT
AMSTERDAM 2024.